

Munich Personal RePEc Archive

Unemployment in Romania

Petrisan, Mimi

March 2008

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/25239/>

MPRA Paper No. 25239, posted 25 Sep 2010 19:57 UTC

ȘOMAJUL ÎN ROMÂNIA

(Unemployment in Romania)

Dr. Mimi Petrișan

Martie, 2008

Rezumat

Șomajul apare ca un dezechilibru al pieței muncii la nivel național, ca punct de întâlnire între cererea și oferta globală de muncă. Șomajul este influențat de particularități demografice, economico-sociale și culturale, care determină evoluțiile sale în timp. Cunoașterea lor este importantă pentru stabilirea mecanismelor de echilibrare a cererii cu oferta pe piața forței de muncă. Lucrarea de față își propune să realizeze o analiză a particularităților șomajului în România.

Abstract

Unemployment appears to be an imbalance in the national labor market, as a meeting point between global supply and demand work. Unemployment is influenced by demographic features, social-economic and cultural developments leading its evolution in time. Their knowledge is important to establish mechanisms to balance supply and demand on the labor market. This paper proposes to conduct an analysis of the specifics of unemployment in Romania.

1. Sursele șomajului

În România, după cum reiese din analiza efectuată, șomajul se alimentează pe trei canale principale:

- canalul demografic - prin care intră tineretul ajuns la vârsta aptă de muncă, fără să aibă o pregătire profesională prealabilă, precum și persoanele care caută de lucru pentru prima dată, cum sunt gospodinele;
- canalul sistemului de învățământ - prin care intră absolvenții instituțiilor de învățământ de toate gradele, având calificare profesională;
- canalul eliberării forței de muncă ocupată în economie ca urmare a desfășurării procesului de transformare în etapa de tranziție la economia de piață (restrângerea de activitate, închideri de întreprinderi, re tehnologizare, reprofilare etc.)

Cele trei canale au la bază mai multe surse, care contribuie la creșterea șomajului datorită:

- disponibilizării unei părți a forței de muncă ocupate datorită dispariției unor locuri de muncă, fenomen ce are la bază în special restructurarea industriei;

- necorelării între structura de formare-orientare cu cea de ocupare face ca sistemul de învățământ să nu asigure întotdeauna noilor absolvenți o pregătire care să le dea posibilitatea adaptării mai rapide la noile cerințe. Lipsa acestei corelări, în condițiile actuale, duce la agravarea dezechilibrelor existente pe piața muncii, deoarece în timp ce sectorul terțiar este descoperit, nevoia de specialiști în domeniu depășind cu mult oferta, învățământul profesional continuă;

- creșterii lente a numărului de locuri de muncă oferite determină creșterea numărului șomerilor, mai ales a categoriilor vulnerabile a populației (tinerii, femeile);

- consolidării poziției de cvasimonopol a unor agenți economici, care au drept consecință rigidizarea pieței muncii;

- accentuării tendințelor de specializare și segmentare, de formare a unor grupuri și categorii socio-profesionale neconcurente, ca urmare a multiplicării specializărilor și a diferențierilor apărute între salariați din punct de vedere al experienței, abilităților, capacității de adaptare.

2. Cauzele șomajului

Cauzele șomajului pot fi multiple, cauze care se situează la nivel macroeconomic și la nivel microeconomic. De multe ori, într-o analiză pentru a se identifica cauzele care au generat șomajul, se au în vedere numeroase atribute acordate șomajului, analizate ca "tipuri" de șomaj: fricțional, voluntar, involuntar, structural, tehnologic, natural, parțial, total, cronic, sezonier, temporar, tranzitoriu, ciclic, regional, deghizat etc, atribute care acoperă de fapt aria explicativă destul de vastă a fenomenelor de inutilizare completă a forței de muncă într-o economie.

Totuși, se pot inventaria câteva dintre cauzele care nu țin neapărat de aceste atribute, și care își fac simțită prezența în economia României:

- selecția naturală;
- psihologia;
- modificarea structurii economice și dificultățile salariaților de a se adapta acestor mutații;
- voința și comportamentul oamenilor;
- progresul tehnic;
- cheltuielile bugetare pentru "protecție socială" sau "plățile de transfer" (ajutor de șomaj, de sărăcie);
- lenea și eșecurile individuale;
- sistemul politic.

În admiterea factorilor care influențează asupra pieței forței de muncă trebuie să se aibă în vedere că dezechilibrul apărut pe această piață se datorează atât factorilor specifici acesteia, cât și altor factori care influențează starea de ansamblu a economiei. Deci, șomajul, ca expresie a dezechilibrelor existente în economie cu impact asupra pieței muncii, se datorează atât reducerii gradului de ocupare al forței de muncă, ca urmare a desfășurării procesului de transformare în etapa de tranziție la economia de piață (restrângerea de activități, închideri de întreprinderi, re tehnologizare, re profilare), cât și intrării pe piața muncii a tinerilor absolvenți și a altor persoane, care se integrau în așa numitul "șomaj voluntar".

Dacă avem în vedere teoria clasică a șomajului, analizând datele cu privire la salariul real se poate constata că acesta a avut o evoluție ondulatorie căpătând valori pozitive în intervalul 1994 - 1996 și 1998 - 2006. Creșterea salariului real în anumite perioade constituie un motiv ca firmele să nu mai angajeze forță de muncă suplimentară. Trebuie să avem în vedere că aceste creșteri ale salariului real sunt calculate față de anul precedent, deoarece dacă avem în vedere anul 1990 ca bază fixă, salariul a înregistrat o tendință de scădere.

Aceasta nu înseamnă, conform teoriei clasice, că economia s-a autoreglat, deoarece scăderea salariului ar fi trebuit să ducă la creșterea numărului de angajați, deci la reducerea șomajului. Acest lucru este infirmat de valorile ridicate ale ratei șomajului. Scăderea șomajului ar fi fost posibilă numai în condițiile în care exista echilibru general: pe piața bunurilor, pe piața muncii și pe piața monetară. Inexistența acestui echilibru, precum și teza fundamentală a liberalismului clasic care are în vedere o economie cu o ocupare deplină a forței de muncă, unde nu se recunoaște decât șomajul voluntar, face ca această teorie să nu fie relevantă pentru situația din țara noastră la ora actuală, unde șomajul voluntar deține o pondere mică. În ceea ce privește oferta de muncă din partea angajatului, în România s-a ajuns la șomaj voluntar în situația când unii salariați au considerat că efortul pe care îl depun este mai mare decât efectul pe care îl obțin (salariul). În momentul constatării, au renunțat la munca pe care o prestau. Numărul acestora este mic și îl constituie numai cei care au avut alte surse de venit, deoarece salariații pentru care singura lor sursă de venit o reprezintă locul de muncă, nu-și permit să abandoneze "voluntar" acest loc de muncă, chiar dacă salariul este mic.

Un factor important care a stat la baza reducerii gradului de ocupare și a creșterii șomajului este scăderea cererii efective așa cum spunea Keynes. Astfel scăderea puterii de cumpărare a salariului nominal a avut un impact negativ asupra cererii de bunuri și servicii din partea populației.

O altă cauză majoră care generează șomajul în țara noastră este volumul importurilor

masive de produse, atât oficiale cât și "neoficiale". Importurile "neoficiale" de produse, introducerea în țară de produse de către persoane fizice, a dus, mai ales în perioada de după 1989, la reducerea producției din țara noastră, deoarece produsele respective se vindeau la prețuri mai mici decât produsele similare din România. Menținerea acestor practici pe o perioadă îndelungată a făcut ca țara noastră să fie dependentă de exterior pe linia aprovizionării cu factori de producție. Importurile masive au dus la deteriorarea balanței comerciale și inclusiv a celei de plăți, având drept efect creșterea șomajului. În consecință, pierderea piețelor externe, dar și diminuarea dimensiunilor pieței interne au afectat ocuparea mâinii de lucru.

Scăderea investițiilor constituie o altă cauză majoră. Creșterea ratei inflației, coroborată cu o rată ridicată la credite, a indus în economia României un risc ridicat în mediul de afaceri românesc (afectat de numeroase dificultăți legate de instabilitatea și incoerența legislativă și instituțională, de proliferarea birocrăției, de amplificarea economiei necontabilizate), cu efecte negative asupra pieței muncii. Același efect negativ l-a avut și diminuarea potențialului intern de economisire, generată de scăderea accentuată a veniturilor reale ale populației și nivelul ridicat al dobânzilor active. Capacitatea redusă de rețehnologizare indusă de comprimarea ratei investiționale, a întreținut ritmul lent al restructurării. Ea se adaptează și volumului relativ restrâns al fluxurilor investițiilor străine directe.

Lipsa unui cadru legislativ adecvat, precum și instabilitatea care a dominat după 1989, a făcut ca volumul investițiilor să fie redus. Investițiile care au fost efectuate au avut ca destinație majoră domeniul comercial, de aceea ele nu au avut un efect de multiplicare corespunzător. Dacă se investește în domeniul producției, se creează un efect multiplicator prin apariția unor locuri de muncă noi, în alte domenii (comerț, servicii), pe lângă cele din cadrul producției. Desigur, un factor important care frânează volumul investițiilor este practicarea unor rate ridicate ale dobânzii la creditele acordate.

Scăderea creditelor interne a antrenat, în cadrul procentului menționat, sporirea creditelor externe. Concluzia care se desprinde: stimularea creditelor cu impact asupra creării de locuri de muncă presupune o politică de credit adecvată. Alături de această politică trebuie avută în vedere și o fiscalitate redusă, pentru a determina firmele să reinvestească profitul obținut. O alternativă ar fi crearea de locuri de muncă prin sporirea investițiilor publice și din subvenții, dar apare riscul închiderii circuitului (deoarece presupune surse bugetare obținute prin creșterea presiunii fiscale). Pentru România vor fi utile acele investiții din profit, susținute prin cercetare-dezvoltare proprie și orientate spre creșterea competitivității. Ele vor crea mai multe locuri de muncă, durabile și eficiente.

Majoritatea investitorilor străini nu s-au implicat în investiții aditive, care să creeze

noi locuri de muncă, ci în activități fie comerciale, fie intermediare, fie în servicii.

Blocajul financiar, alături de blocajul investițional constituie alt factor important care influențează echilibrul din economie, deci implicit și pe cel de pe piața muncii. Neplata sumelor datorate furnizorilor atrage după sine lipsa fondurilor necesare desfășurării activității, care se va traduce mai târziu în diminuarea locurilor de muncă. Politica monetară și financiară inadecvate relansării creșterii economice, precum și lipsa de îmbinare a acestor politici cu toate celelalte componente ale sistemului de politici macroeconomice, au agravat blocajul financiar, perpetuarea proceselor inflaționiste și descurajarea inițiativelor economice ale întreprinzătorilor.

Efectele politicii creditului scump au fost contracarate de întreprinderi, prin extinderea arieratelor. În pofida introducerii unor constrângeri privind obligativitatea plăților și sancționarea amânării acestora, întreprinderile au generalizat practica acordării de credite reciproce și amânarea plăților, continuând să producă inefficient și uneori fără a avea o desfacere asigurată pentru produsele lor. Rezultatul l-a constituit reducerea gradului de ocupare.

Creșterea prețurilor a determinat sindicatele să obțină creșteri de salarii, care nu s-au tradus într-o creștere cel puțin echivalentă a productivității muncii, încălcând condiția de creștere mai rapidă a productivității muncii decât salariul nominal. Deoarece această creștere a prețurilor a fost controlată de guvern, pe parcursul celor patru etape ale liberalizării, prin fixarea unor cote maxime de adaos, agenții economici nu au putut să mărească prețurile peste aceste limite maxime, pentru a-și recupera cheltuielile care au crescut cu forța de muncă. Ca atare, aceste creșteri de salarii i-a determinat pe agenții economici să recurgă la una din următoarele soluții:

- să mărească prețurile de vânzare;
- să reducă numărul locurilor de muncă.

Imposibilitatea recurgerii la prima soluție i-a determinat pe unii agenți economici s-o folosească pe cea de-a doua, având drept efect apariția și creșterea șomajului, iar pe alții să le folosească pe amândouă, ceea ce a generat același efect.

Reducerea săptămânii de lucru a avut efect negativ asupra producției, constituind încă o cauză care a influențat creșterea șomajului. Timpul respectiv ar fi putut fi utilizat prin angajarea altor salariați, pe baza așa numitelor "scheme de împărțire" a muncii, dar cu condiția ca oferta să fi fost adaptată la cerere. Faptul că ceea ce se oferea nu corespundea cerințelor consumatorilor făcea ca aceste "scheme" să nu aibă efectul scontat.

Creșterea șomajului și a inflației, în condiții de recesiune îndelungată sau de cădere continuă, a făcut ca statul să se confrunte cu o dilemă. Motivul acestei dileme a fost că, măsurile monetare și fiscale sunt capabile să corecteze intensitatea cheltuielilor, dar nu pot

face acest lucru în cazul scăderii bruște a ofertei și conservării ei într-o stare scăzută față de cerere, ceea ce generează simultan inflație și șomaj. Asemenea scăderi în domeniul ofertei au cauzat o creștere de prețuri cuplată cu reducerea producției și a numărului de salariați. Astfel, reducerea numărului de salariați, constituie o sursă importantă de alimentare a șomajului în țara noastră.

În ceea ce privește evoluția ratei șomajului comparativ cu cea a inflației se constată că cele două variabile au evoluat independent una față de cealaltă. Trendul ascendent al ratei șomajului nu a condus la scăderea ratei inflației și nici invers, așa cum prevede teoria economică, ci duce tot la creșterea acesteia.

Concluzia care se desprinde este că, în această perioadă a tranziției, creșterea inflației nu a fost o cauză directă a creșterii șomajului. Cu alte cuvinte, în țara noastră, a acționat curba lui Phillips, dar pe termen lung, deoarece creșterea șomajului nu a condus la reducerea inflației. În schimb, se poate spune, că inflația a contribuit indirect la creșterea șomajului, prin reducerea puterii de cumpărare, ceea ce a dus la reducerea cererii de bunuri și servicii.

În România, existența dezechilibrului pe cele trei piețe (piața forței de muncă, piața bunurilor și piața monetară), face ca teoria lui Friedman să nu poată fi verificată pe perioada analizată. Ea presupune existența permanentă a echilibrului pe piața forței de muncă, ceea ce în țara noastră acesta nu se constată. În consecință, creșterea inflației în această perioadă, nu a avut la bază o politică deliberată cu scopul de a reduce șomajul prin creșterea salariilor nominale, bazată pe iluzia monetară (conform teoriei monetariste).

În ceea ce privește rata naturală, este greu de determinat în condițiile actuale. Ea vizează o economie de piață caracterizată prin inexistența inflației, sau existența ei, dar în limite stabile. Ori, în țara noastră, instabilitatea determinată de creșterea prețurilor și a salariilor nominale (din alte cauze decât din intervenția autorităților monetare cu scopul de a reduce șomajul) face dificilă stabilirea momentului în care a fost depășită rata naturală.

Sintetizând, în România fenomenul șomajului este rezultatul mai multor influențe: fizico-biologice, psihologice, politico-economice și juridico-legislative, care se înlănțuiesc una cu cealaltă într-un raport de interdependență, generând tipurile specifice de șomaj, întâlnite în economia țării noastre.

Apariția șomajului a generat în țara noastră numeroase efecte, care pot fi clasificate în două grupe:

1. Efectele "pozitive"; principalele efecte pozitive ale șomajului sunt:

- creșterea disciplinei în muncă și a punctualității, precum și creșterea productivității muncii celor angajați, de teama următoarelor concedieri;
- ridicarea interesului pentru muncă, sporirea competitivității lucrătorilor

existenți, a preocupării pentru o perfecționare continuă, atunci când sunt vizați pentru a fi "puși pe liber" acei salariați care sunt cei mai puțin pregătiți sau cei mai slab calificați;

- crearea unor rezerve de persoane potențial dispuse să lucreze, în vederea acoperirii eventualei cereri de forță de muncă;

2. Efectele "negative", care îmbracă forma unor costuri pe care societatea românească trebuie să le plătească. Aceste efecte sunt de natură economică, social-biologică, politică:

- cel mai evident cost al șomajului îl constituie șomerii înșiși; este un cost financiar direct al pierderii cunoștințelor învățate, măsurat ca diferență între salariul avut anterior și ajutorul de șomaj.

- costurile personale pentru a fi șomer: cu cât perioada șomajului este mai mare, cu atât șomerii devin mai dezinteresați.

Având în vedere că în România șomajul este de lungă durată, are ca efect apariția unei categorii noi, și anume persoanele descurajate. Acest fapt scoate în evidență impactul psihologic pe care îl are șomajul asupra individului. La aceste efecte psihologice care sunt la nivel de șomer trebuie să avem în vedere și impactul deosebit de grav pe care șomajul îl induce în relațiile dintre șomer și familia sa, dintre el și prietenii săi.

3. Evoluția șomajului

Pe parcursul celor 17 ani de tranziție, dimensiunile, dinamica, formele și caracteristicile șomajului, în țara noastră, au evoluat diferit de la un an la altul și de la o lună la alta.

În anul 2006, față de 1991, numărul șomerilor beneficiari de ajutor de șomaj a scăzut, rata șomajului ajungând la 5,2% în decembrie 2006 (conform datelor A.N.O.F.M.).

Dacă facem o comparație între rata șomajului feminin și rata șomajului masculin, în sens BIM, observăm că din 1995 până la sfârșitul anului 1997, intensitatea șomajului a fost mereu mai mare în rândul forței de muncă feminine, ecartul față de rata șomajului masculin fiind de 0,7-1,1 puncte procentuale. În anul 1998, pentru prima dată în perioada tranziției la economia de piață, rata șomajului feminin a fost mai mică decât cea a șomajului masculin. Această tendință se menține și după anul 1998, până în anul 2006, astfel că în 2006 exista o diferență de +1,1 puncte procentuale între rata șomajului feminin și cea a șomajului masculin, conform metodologiei de calcul BIM.

Deși șomajul afectează toate categoriile de forță de muncă, se concentrează cu precădere la forța de muncă cu statut de muncitori. Șomajul a afectat în primul rând muncitorii, datorită declinului industrial, sector în care au avut loc numeroase disponibilizări datorită procesului de restructurare.

Creșterea ponderii șomerilor cu studii medii și superioare se datorează

absolvenților de liceu și a celor cu studii superioare, care au intrat pentru prima dată pe piața muncii și nu au găsit un loc de muncă corespunzător pregătirii lor. Pentru țara noastră, există o tendință de a fi mai vulnerabile la șomaj categoriile profesionale cu un nivel mai scăzut de pregătire. Cei cu studii superioare, după cum am văzut, sunt cei mai puțin afectați, cu riscul ca aceștia să lucreze în alte domenii decât cele pentru care au fost specializați. Faptul că după 1996 se constată o creștere a ponderii acestora, pondere care după anul 2000 se accentuează, indică necorelarea ofertei educaționale la cerințele pieței muncii.

Populația tânără sub 25 de ani reprezintă grupa cu populația afectată de șomaj cea mai numeroasă. Între principalele cauze ale șomajului în rândul tinerilor, poate cea mai importantă este necorelarea sistemului educațional și cel al calificărilor produse de învățământ, cu cerințele pieței muncii. Tranziția de la școală la integrarea tineretului pe piața muncii constituie una dintre cele mai critice și presante probleme a funcționării pieței muncii, cu impact economic și social deosebit de puternic.

O importanță deosebită trebuie acordată șomerilor încadrați în perioada 24-27 luni. Astfel, valori de 11% în 1994 și de 11,2% în 2001 semnifică cronicizarea șomajului în țara noastră, deoarece acești șomeri, după expirarea acestei perioade, devin șomeri neindemnizați, ceea ce înseamnă că durata șomajului devine și mai mare.

Extinderea șomajului în perioada 1990-2001 a determinat o parte importantă a tinerilor absolvenți de studii superioare să părăsească țara în speranța că vor găsi un loc de muncă în străinătate. Acest fapt este pentru România un lucru grav, deoarece se pierde nu numai ce ar produce în viitor aceste persoane, ci și investiția suportată de țara noastră în formarea capitalului lor cultural.

Migrația externă, ca efect al înlăturării restricțiilor privind posibilitatea de mișcare în exterior a populației, a contribuit la reducerea populației României după 1990, și implicit la reducerea ofertei de mână de lucru. Între anii 1990 și 1995, emigrația a fost consistentă. După anul 1995, reducerea numărului de persoane plecate din România se datorează reglementărilor din țările dezvoltate, care limitează primirea de noi persoane străine.

Impasul în dezvoltarea generală economică și socială a României, nivelul de trai scăzut, lipsa de perspectivă pe viitor, din perioada 1998-2000, a reactivat fenomenul migraționist, determinându-i pe mulți români să-și caute un loc de muncă în țări mai bine dezvoltate. După 1998 a predominat însă migrația ilegală, aceasta fiind îndreptată îndeosebi spre Italia și Spania. Pe grupe de vârstă se poate constata că tinerii au ponderile cele mai mari în totalul persoanelor care au plecat din România. Tinerii reprezintă în România grupa de vârstă cea mai bine pregătită profesional, dar și cea mai expusă șomajului, de aceea au tendința cea mai accentuată de a migra. Plecarea unor persoane cu o bună pregătire teoretică și cu experiență profesională, constituie pentru România o adevărată scurgere a

creierelor ("brain-drain"), în exterior, iar pentru țările dezvoltate acest fenomen reprezintă un câștig de creiere ("brain-gain"), deoarece aceste țări primesc specialiști valoroși, pentru sectoarele de vârf ale economiei și cercetării, fără să aibă vreo cheltuială cu pregătirea acestora.

O parte din numărul celor plecați din țară și-au stabilit domiciliul în țările respective, fiind vorba de o părăsire definitivă a țării. Pe măsură ce situația din țară a început să se stabilizeze, precum și măsurilor anti-imigrare stabilite de țările dezvoltate, aceste fluxuri au început să scadă. Pe lângă acest tip de migrațiune, în perioada 1998-2006, s-a dezvoltat o altă formă de migrație și anume cea în care oamenii nu își mai schimbă domiciliul, nu mai părăsesc definitiv țara, ci pleacă în străinătate pentru perioade mai lungi sau mai scurte. Astfel de plecări, pot fi legale, adică cu contract de muncă (prin Oficiul de Migrație a Forței de Muncă), ori la "negru". Diminuarea ratei șomajului în perioada 2002-2006 se datorează atât plecărilor legale, cât și a celor ilegale ale persoanelor pentru a munci în străinătate. Astfel, în anul 2006, se estimează că peste două milioane de români lucrează în țările Europei Occidentale sau în alte state dezvoltate.

4. Concluzii

În contextul aderării României la Uniunea Europeană și având în vedere eliminarea totală a restricțiilor de circulație și parțială a restricțiilor de muncă pentru români, dinamica viitoare a performanței piețelor forței de muncă din România va determina caracteristicile fluxurilor de emigrare și influența economică exercitată de acestea.

Pe termen scurt și mediu, emigrația din România va afecta în primul rând disponibilitatea forței de muncă (efectul cantitativ) și astfel va avea o influență asupra salariilor și ocupării (efecte care deja încep să se resimtă prin lipsa forței de muncă). În al doilea rând, emigrația influențează piața forței de muncă prin intermediul modificării alocării la nivel regional și sectorial ale forței de muncă și distribuției relative a producției (elocvente fiind lipsa muncitorilor din sectorul construcțiilor, precum și lipsa forței de muncă la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest și din București). În al treilea rând, în funcție de destinație, plățile migrantilor români către cei din țară vor influența regiunile de emigrare. Diminuarea contribuției financiare prin migrație în afara comunității respective va avea probabil efecte la nivelul transferurilor publice. În cele din urmă, modificarea disponibilității forței de muncă în România poate induce modificări în structura producției și să altereze termenii schimbului.

Efectele pe termen lung ale emigrării (efectele de creștere) asupra României nu sunt suficient de clare. Există în mod fundamental două puncte de vedere în această privință. Pe de-o parte migrația este privită ca reprezentând doar un instrument care contribuie la convergența economiilor integrate. Pe de altă parte, migrația poate să fie privită ca un

fenomen care duce la creșterea diferențelor de dezvoltare între țări (locațiile dezavantajoase vor pierde numeroși factori de producție). Din această "perspectivă a divergenței" migrația reprezintă numai un factor potențial al configurațiilor centru-periferie. Dacă centrul (UE-15) va continua să atragă capital uman din România, va evolua mai rapid, în timp ce România va rămâne în urmă. Astfel, rezultatul pe termen lung va fi o configurație divergentă a creșterii economice în UE-15 și România.

Cele două mecanisme relaționate cu cel al migrației este probabil să influențeze dezvoltarea economică a României după dobândirea calității de membru al UE: ieșirile de capital uman datorită emigrării celor înalt calificați (exodul creierelor) și fluxurile financiare inverse asociate emigrației, adică sumele de bani trimise în România de emigranți. Emigrarea celor cu calificare redusă, a lucrătorilor șomeri poate detensiona pe termen scurt situația de pe piața forței de muncă. Această situație se poate dovedi nefavorabilă dacă conduce la apariția unui deficit de forță de muncă.

Pentru combaterea efectelor șomajului (în special de lungă durată) în contextul integrării României în Uniunea Europeană, va trebui să se acționeze pentru:

- reducerea șomajului în rândul tinerilor, prin aplicarea măsurilor de stimulare a angajatorilor pentru încadrarea în muncă a absolvenților de învățământ, consiliere profesională, cursuri de formare profesională, consultanță pentru înființarea de mici afaceri;
- reducerea șomajului de lungă durată, prin acordarea de alocații pentru șomerii care se încadrează înainte de expirarea perioadei de indemnizare, stimularea mobilității, prin măsuri de subvenționare a forței de muncă angajată în programe de ocupare temporară;
- reducerea șomajului în rândul persoanelor din grupurile dezavantajate;
- prelungirea vieții active, prin măsuri de stimulare a angajatorilor care încadrează șomeri care mai au 3 ani până la îndeplinirea condițiilor pentru solicitarea pensiei anticipate parțiale, pensiei anticipate sau pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă, conform legii;
- perfecționarea profesională continuă, prin organizarea de cursuri și pentru persoanele care și-au întrerupt activitatea, astfel încât, la reluarea acesteia, să-și poată îndeplini atribuțiile de serviciu, iar pe de altă parte, diversificarea competențelor profesionale în scopul facilitării integrării acestora pe piața muncii;
- asigurarea unui climat concurențial adecvat, capabil să stimuleze creșterea competenței, calității și performanțelor profesionale ale factorului uman;
- creșterea flexibilității pieței muncii, sub aspect intern, extern și salarial;
- promovarea dialogului social, prin perfecționarea instituției negocierilor colective, implicit prin descentralizarea acestora, precum și perfecționarea sistemului sindical prin dezvoltarea în continuare, inclusiv a sindicatelor, organizațiilor patronale;

■ reducerea discrepanțelor regionale de ocupare și de șomaj, prin creșterea potențialului de dezvoltare economică și de creare de locuri de muncă la nivel local;

■ în dezvoltarea regională a României, ca o premisă a constituirii piețelor regionale și locale ale muncii, va trebui să se aibă în vedere și redefinirea, reorganizarea acestor zone astfel încât să se asigure maximum de eficiență.

Finalitatea strategiilor privind combaterea șomajului și stimularea ocupării forței de muncă trebuie să se regăsească în atingerea obiectivului central stabilit în cadrul pieței muncii din România: dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, prin asigurarea oportunităților egale de învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltarea unei piețe a muncii moderne, flexibile și incluzive care să conducă, până în 2015, la atingerea unei rate de ocupare de peste 70%, în condițiile menținerii unui rate a șomajului de sub 6% (obiective stabilite prin Strategia pentru ocupare și dezvoltare în Europa formulată la Lisabona).

Bibliografie

1. Băbeanu Marin, *Microeconomie*, Editura Universitaria, Craiova, 2004.
2. Băbeanu Marin, *Macroeconomie*, Editura Universitaria, Craiova, 2005.
3. Bocean Claudiu George, *Echilibre și dezechilibre pe piața muncii din România*, Editura Universitaria, Craiova, 2007.
4. Ciucur Dumitru, Gavrilă, Ilie, Popescu, Constantin, *Economie*, Ediția a II-a, Editura Economică, București, 2001.
5. Dobrescu Emilian, *Tranziția în România: abordări econometrice*, Editura Economică, 2002.
6. Keynes John Maynard, *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru a dobânzii și a banilor*, Editura Științifică, 1970.
7. Mihail Gheorghe, Bică Gheorghe, *Piața muncii în România*, Editura Sitech, Craiova, 1999.
8. Oprescu Gheorghe, *Piața muncii*, Editura Expert, București, 2001.
9. Samuelson Paul, Nordhaus William, *Economie politică*, Editura Teora, București, 2000.